

נטילת ידיים לברכת כהנים בידיים צבועות בצבעי הסוואה

הרב רז צבי הרשפינוס – בית המדרש להלכה

- א. הקדמה
- ב. חיוב הסרת חציצות בשעת הנטילה
- ג. הגדרת דבר החוצץ לענין נטילת ידיים
- ד. דימוי דין איפור למשחת צבע הסוואה
- ה. הערה מדין טבעת
- ו. אם יש להקל בחציצה בנטילת ידיים לצורך ברכת כהנים
- ז. סיכום

א. הקדמה

חייל כהן שידי צבועות בצבעי הסוואה, בגריז, שמן לניקוי רובים וכדו', ונבצר ממנו להסירם קודם התפילה, האם רשאי ליטול את ידיו כך לצורך נשיאת כפיים?

ב. חיוב הסרת חציצות בשעת הנטילה

הנה לעניין נטילת ידיים לסעודה, הובא במסכת חולין³⁰:

"כל דבר שחוצץ בטבילה בגוף - חוצץ בנטילת ידיים לחולין, ובקידוש ידיים ורגלים במקדש".

ומבואר שכל דיני החציצות שנאמרו בטבילה נאמרו גם לענין נטילת ידיים לסעודה, וכן פירשו התוס', רשב"א וריטב"א³¹ וכן הובא בב"ב³² בשם הרי"ף בברכות³³ ובשם הרמב"ם³⁴ והרא"ש³⁵ ועוד ראשונים.

אולם בספר התרומה³⁶ כתב שלא נאמר שום חיוב להימנע מחציצה בנטילה, ומה שהובא

- 30 קו, ב.
- 31 חולין, שם.
- 32 או"ח ריש סימן קסא.
- 33 פרק ח.
- 34 הלכות ברכות ו, ד.
- 35 חולין פרק ח, סוף סימן טו.
- 36 סימן עט.

בתוספתא הנ"ל שיש להקפיד שלא יהיו חציצות כמו בטבילה, אינו ראייה, שהיא מדברת בנוטל ידיים לצורך אכילת חולין שנעשו על טהרת הקודש דחמיר טפי, אבל נטילה לצורך כל דבר חולין סתם, לא נאמר בו שום חיוב שלא יהיו חציצות, והביאו הב"י³⁷. ולמעשה פסק מרן בשו"ע³⁸ שהעיקר כדעת רוב הראשונים, שיש להקפיד שלא תהא שום חציצה בזמן הנטילה, וכן דעת הרמ"א שם.

ג. הגדרת דבר החוצץ לעניין נטילת ידיים

וביאור גדר החציצה הפוסלת יש ללמוד מהמובא במסכת עירובין³⁹:

"אמר רבי יצחק: דבר תורה, רובו ומקפיד עליו - חוצץ, ושאינו מקפיד עליו - אינו חוצץ. וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד".

הרי שגדר החציצה הוא אם מקפיד על הדבר החוצץ, או אם הדבר החוצץ מונח ע"ג רובו. והנה אף ששם מדובר לגבי טבילה, הרי כבר הקדמנו לעיל שהעיקר להלכה שדיני חציצה שנאמרו בטבילה נאמרו גם לעניין נטילת ידיים, וכאן הרי דרך העולם להקפיד שלא יישארו בידיהם במשך היום שום לכלוכי שמן או צבעי איפור וכדו', וא"כ נראה ששירי גריז ושמן רובים וכן צבעי הסוואה הנשארים על הידיים חוצצים בנטילה.

אלא שיש להעיר שמרן בשלחנו הטהור⁴⁰ פסק וז"ל:

"היה דרכו של זה להקפיד וזה אין דרכו להקפיד, למי שדרכו להקפיד, חוצץ. למי שאין דרכו להקפיד, אינו חוצץ. כיצד היה אחד צבע והיו ידיו צבועות, אין הצבע חוצץ על ידיו, אף על פי שיש על ידיו ממשות של צבעונים. לא היה צבע, אם היו ידיו צבועות ויש ממש הצבע על ידיו, הרי זה חוצץ, שהדיו היבש חוצץ, והלח אינו חוצץ. וכן הנשים שדרכן לצבוע ידיהם לנוי וכיוצא בזה, אין אותו צבע חוצץ".

הרי משמע מכאן שבכל מקום שאין דרך האדם להקפיד בצבע הנמצא ע"ג ידיהם הרי אין חשש חציצה בכך. וא"כ יש ללמוד גם לשאלתנו שחיילי שריון שמלאכתן התמידית בגריז וכדו' שמלכלכים מאוד את הידיים ואינם מנקים בדרך כלל בניקיון מושלם את ידיהם לאחר השימוש, הרי מוכרח שאין מקפידים על מה שנשארו שאריות של גריז בידיהם, ולכך אינו

37 שם.

38 או"ח קסא, א.

39 ד, ב.

40 שם, סעיף ב.

חוצץ, כדין הצבעים שמלאכתן התדירית בצבע שאינם מקפידים על כך שנשאר מעט צבע בידיהם.

אולם כאשר מדובר באופן שנשארו שאריות רבות בידיהם, באופן שהדרך גם ביניהם היא להקפיד לסלקם, ודאי שחוצצים. וכ"כ כיו"ב בהלכה ברורה⁴¹ שאף שפסקו הפוסקים שהצבע לא חוצץ לצבעים, מ"מ בזמן הזה שדרך הצבעים לשטוף את ידיהם היטב בגמר מלאכתן, הרי זה מוכיח שדרכם להקפיד על ניקיון ידיהם, והרי הוא חוצץ. ועוד שהרי כתב המשנ"ב⁴² שאין להקל לצבעים אלא כאשר הצבע הוא על מיעוט ידם ולא על רובה.

וכן ע"ז הדרך לעניין צבעי הסוואה, אם הדרך תמיד היא להקפיד לנקותם בגמר הפעילות המבצעית או האימון, הרי זה מוכיח שהוא מקפיד ומימלא הם חוצצים. אולם במקומות שלא מקפידים לנקותם בסוף ולעתים נשאר עמהם כך כגון שנמצאים באמצע אימון וכדו', וכמו כן כאשר נשאר ממש מעט מן הצבע באופן שאין מקפידים לנקותו וללכת כך ברחובה של עיר, הרי אינו חוצץ.

וכן כיו"ב נפסק בספר תורת המחנה⁴³ שכל שיש הרבה מהחומרים הנ"ל ע"ג ידיו, הרי זה חשוב כחציצה לעניין נטילה לסעודה, משום שהדרך להקפיד לא ללכת סתם כך עם ידיו מלוכלכות בהרבה מן החומר הנ"ל, אולם כאשר נשארים מעט מאוד כתמים מהחומר באופן שלא מקפידים ללכת כך- אינו חוצץ.

וראה בשו"ת אבני חשן⁴⁴ להגר"י זילברשטיין שליט"א שנשאל בשאלה הדומה לזה, וז"ל:

"שאלה: חייל שידי תמיד מלוכלכות בגריז (משחה עבה כמין זפת שמושחים בה את הטנק) האם יכול הוא ליטול ידיו לסעודה ואין זו חציצה כי כדי לנקות את הידים מהגריז דרוש זמן רב מאד. תשובה: בשולחן ערוך סימן קסא סעיף ב נאמר שצבעי שידי תמיד צבועות היות והוא אינו מקפיד על כך אין הצבע חציצה לגביו לפי זה מי שידי תמיד מלוכלכות בגריז אין זו חציצה לגביו, אלא שהמשנה ברורה הגביל את הדבר כשרק מיעוט השטח שבידיו מלוכלכות ורוב השטח שבידיו נקיות ואם כן גם בשאלתנו יש להשתדל שרוב שטח הידים יהיו נקיות ויתכן שאפשר להחשיב לקולא את שיעור חובת הנטילה עד מקום חיבור האצבעות לכף היד כמבואר בסימן קסא סעיף ד וגם לצרף דעת החיי אדם שאפילו כל היד מלוכלכת אין זו חציצה".

41 חלק ח, עמוד רלז.

42 שם, סקי"א.

43 חלק א, עמוד 186.

44 חלק ג עמוד תנג.

וכבר תמה ע"ד האבני חשן תלמידו בספר מאיר עוז' שאם הידיים מלוכלכות בגריו הרבה, הרי ודאי שלא ישאירם כך למשך זמן, וע"כ פי' שר"ל – שאף לאחר ששוטף ידיו הרבה הרי עדין ישנם שאריות מועטות של הגריו, וע"ז דיבר וחידש שאין בזה חציצה שלא מקפידים ע"ז, אבל ודאי שאם יש על ידיו הרבה גריו וכדו' הוא נחשב לחציצה שהרי מקפיד שלא יעמוד והתקיים ע"ג הידים, ע"ש.

ד. דימוי דין איפור למשחת צבע הסוואה

ואין להקשות, למה לעניין איפור נשים עמיד, דעת פוסקים רבים שאינו חוצץ, ע"פ המבואר בתורת הבית הארוך לרשב"א², אולם לעניין צבעי הסוואה כתבנו שחוצצים. שי"ל שלא קרב זה לזה כלל, שהרי באיפור שאינו עמיד שיוורד בשטיפה קלה ע"י מים, לכו"ע הוא חשוב לחציצה, והוא מטעם שהאישה הטובלת עמו מקפידה עליו שלא יגעו בו המים שע"י המים כל האיפור יהרס. משא"כ באיפור עמיד שאינו יורד בנקל ע"י המים, לא שייך בו טעם זה ולכן אינה מקפדת עליו מצד זה, ומצד אחר גם עצם קיומו עליה נוח לה, שהיא חפצה שהאיפור ימשיך להישאר עליה, ולכן מותרת לטבול עמו. אולם לעניין צבעי הסוואה אף שהם עמידים ולא נשטפים במים בקלות, מ"מ הרי אינם עומדים לקיום, אלא הם עומדים להסרה ורצון החייל להורידם בהקדם מחמת שהם מלכלכים ומטנפים את כל מה שיעלה בידיו, רק אינו מסירו עדין מחמת שיש לו עתה טורח להסירו.

אלא שלפי"ז ייצא חידוש, שכאשר חייל צבע את ידיו בצבעי הסוואה בכוונה (דווקא, ולא שצבע את פניו ואגב זה נשאר לו צבע ע"ג ידיו) במסגרת יציאה לאימון או לפעילות מבצעית, ולפני יציאתו הזדמן לידו צורך לטול את ידיו, אזי אף אם דרכו בבסיס ברגילות להקפיד שלא יישאר ע"ג ידיו שום שאריות מן צבע ההסוואה או שמן המכונות וכדו', מ"מ בכזה אופן אינו חוצץ לנטילה שהוא בדומה לאישה שבמכוון מתאפרת באיפור עמיד למים וחפצה שיישאר אחרי טבילת מצווה ולכן אינו חוצץ מכיון שהוא בטל לגופה, שכן ה"ה בזמן הפעילות המבצעית עצמה או סמוך לה שהרי חפץ בצבע שיישאר על גופו.

ה. הערה מדין טבעת

ברם יש להעיר, היאך ניתן לחלק בין הזמנים, ולומר שיש זמנים שמקפידים על נקיות הידיים ויש זמנים שבכלל לא. שהרי אם דבר זה חשוב חוצץ – תמיד שם חציצה עליו, ואם לא, אז תמיד אינו חוצץ. והראיה לזה – שהרי לעניין טבעת פסק הראב"ד והובאו דבריו להלכה

1 חלק ז עמוד 223.

2 סוף שער ז.

בב"י³ שאם יש דרך להורידה בשעת לישא מחמת שחוששת עליה מחמת הבצק הרי היא חוצצת לטבילה אף שבפועל בטבילה אינה מקפדת עליה. הרי מבואר שאם יש זמן ידוע שמקפיד, הרי חוצץ תמיד, וא"כ ה"ה כאן, אם אמת הדבר שחוץ לזמני הפעילות מקפידים על הצבע, הרי יהיה חוצץ תמיד ואף בזמן הפעילות עצמה. אלא שמצאתי את שאהבה נפשי, והוא בספר קובץ תשובות להגרי"ש אלישיב זצ"ל⁴ שכתב וז"ל:

"והנה קיימא לן ביורה דעה סימן קצח מי שאומנתו להיות שוחט או קצב וידיו תמיד מלוכלכות בדם אינו חוצץ "וכן מוכר שומן וכיוצא בו (וכן הוא לענין נטילת ידים)".

וכי יעלה על הדעת שכשידיו מגואלות בדם ובשומן ייכנס בשבתות בחגים ובמועדים, או שכך יופיע לשמחת מריעים או לנישואין, הלוא צא יאמרו לו. אלא על כרחך אף דבזמנים מסויימים הוא מקפיד על הכלל, ודינו בזמנים הנ"ל כשאר בני אדם, דאז באמת חוצץ. מכל מקום בשאר ימות השנה שאינו מקפיד אינו חוצץ. ואין זה דומה לטבעת, וכמו שכתב בשו"ת זכרון יוסף⁵ וזו לשונו:

"בעינן דוקא שמקפדת לעתים מזומנות כמו טבעת מהודקת באצבע דחוצץ משום דמסירתו בשעת לישא, והרי אם מקלע לה עיסה ללוש כמה פעמים היום או מחר מסירתו (וכמו כן אם תתעסק בשאר דברים המלכלכים), אבל אם אינה מקפדת רק פעם אחת לזמן מרובה לא". והוא הדין לענין רחיצה בבית המרחץ שכתב הבית יוסף, גם בזה זמנים קבועים. וזכר לדבר מה שאמרו בירושלמי כתובות פרק המדיר הלכה ד, תני תמן הדירה שלא תרחצי במרחץ בכרכים שבת אחת ובכפרים שתי שבתות. וכן קיימא לן באבן העזר סימן עד. ולפי זה האמור גם זה חלוק מטבעת וכנ"ל".

והנה דברי הזיכרון יוסף יועילו גם כאן להיתר, שהרי זמן השטח הוא זמן בפני עצמו וזמן שהיה בבסיס ויצאה לבית הוא זמן אחר בפני עצמו, ולא דמי לטבעת שכל הזמנים שוים בה שיכול להיגרם בה הקפדה. ודע שלבד מכך שהובאו דברי הזכרון יוסף להלכה בפת"ש, כדבריו פסקו גם בשו"ת פני אריה⁶, ובשו"ת לבושי מרדכי⁷, וע"ע בטהרת הבית⁸.

3 יו"ד סימן קצא.

4 חלק ג, סימן קכו.

5 הובאו דבריו בפת"ש בתחילת הלכות חציצה, יו"ד קצח.

6 סוף סימן ז.

7 חיו"ד מהדו"ק סימן קכו.

8 חלק ג עמוד מא.

ולכן העולה מכאן: חייל הצובע ידיו בכוונה (ולא שנשאר שם צבע ממה שצבע את פניו) בצבעי הסוואה לפני הפעילות או האימון בשטח וכן בזמן הפעילות עצמה, אין צבע זה חוצץ.

אולם לאחר שובו לבסיס, וכל שכן בשובו לביתו לשבת וכדו', הרי אינו חפץ בצבע זה ואף נבוך להופיע כך ברבים, א"כ צבע זה חוצץ, א"כ נשאר ממנו מעט מאוד באופן שאינו מקפיד מלהסירו.

ו. אם יש להקל בחציצה בנטילה ידיים לצורך ברכת כהנים

ואיך שיהיה, אף באופנים ששאריות הצבע או הגריז חוצצים, יש לדון אם יש חיוב להימנע מחציצה זו גם בנטילה לברכת כהנים.

והנה תיקנו חכמים, שכל כהן העולה לדוכן לברך ברכת כהנים, יטול את ידיו קודם הברכה, והסמיכו זאת על הפסוקים, כמו שמוכא במסכת סוטה⁹: "אמר ר' יהושע בן לוי: כל כהן שלא נטל ידיו לא ישא את כפיו, שנאמר: שאו ידיכם קדש וברכו את ה'". וכן העתיקו הרמב"ם להלכה¹⁰ וכן הובא בשו"ע¹¹.

והטעם לנטילה זו, הובא ברדב"ז¹² שכתב: "חז"ל תיקנוהו זכר לקידוש ידיים ורגליים שהיה נעשה בביהמ"ק קודם כל עבודה, שמצות עשה של תורה לקדש ידיו בשעת עבודה, והרי ברכת כהנים עבודה היא כמו שכתוב בדברים (פ"י פס' ח) לעמוד לשרתו ולברך בשמו". וכ"ה מבואר ברמב"ם¹³ וז"ל: "טומאת הידיים כיצד, כהן שלא נטל את ידיו לא ישא את כפיו אלא נוטל את ידיו עד הפרק כדרך שמקדשין לעבודה ואחר כך מברך שנאמר שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וכו'".

ויש לברר אם כל דקדוקי ההלכה המובאים לעניין נטילת ידיים לסעודה ובכללם שלא תהיה חציצה, נאמרו גם לגבי נטילה זו.

והנה ע"פ מש"כ הרדב"ז שנטילה זו היא זכר לנטילה שהיתה במקדש, לכאורה משמע שכל מה שהיה פוסל במקדש פוסל גם כאן, והרי נאמר בקידוש ידיים במקדש שכל החוצץ בטבילה חוצץ בקידוש ידיים, כמ"ש הרמב"ם¹⁴, וא"כ ה"ה כאן יהיה חיוב להקפיד על החציצות. אולם מצד שני הרי נטילה זו היא רק זכר בעלמא לנטילה של המקדש וא"כ כל שנטל ידיו

9 לט, א.

10 הלכות תפילה טו, ה.

11 או"ח קכח, ו.

12 חלק ב, תשעח.

13 שם.

14 הלכות ביאת מקדש ה, טז.

בכך, ואין שאר החיובים שנאמרו במקדש נצרכים כאן. והראיה לכך שהרי הנטילה במקדש היתה ע"י שמניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ושוחה ומקדש. וכמו כן לא היה מקדש כשהוא יושב מפני שהיא כעבודה, ואין עבודה אלא מעומד, וכמו שהובא כל זה ברמב"ם¹⁵. וא"כ כמו שלא נוהגות ההנהגות הללו היום, כמו כן לא נוהגין שאר ההנהגות שנאמרו בעניין נטילת המקדש ובכללם דיני החציצה.

ותחזינה ענין משרים למגן אברהם¹⁶ שכתב על דין נטילת ידי הכהנים, וז"ל: "ואפשר דבעינן ג"כ מים שלא נשתנו מבריתן כמ"ש סי' קס, וכח גברא דומיא דכהנים בעבודתן". הרי מבואר שלדעתו של המג"א יש ללמוד ממש מן המקדש, וא"כ י"ל שלדעתו גם צריך יהיה להקפיד שלא יהיו חוצצין בנטילה כדין נטילת המקדש. ובאמת כן מצאנו בספר מקור חיים לבעל החוות יאיר¹⁷ שכתב כן מדנפשיה, שיש להקפיד על כל החוצצין של הנטילה שחוצצין בעלמא לענין סעודה, ע"ש.

ומכנגד ראה במשנה ברורה מהדורת דרשו¹⁸ שהביאו בשם שו"ת מגן שאול¹⁹ שדייק שמכך שלא הזכיר המג"א שצריך להקפיד שלא תהיה חציצה משמע שאין צורך להקפיד על כך, וכ"ד הגרי"ש אלישיב זצ"ל כמו שהובא בשמו בספר אשרי האיש²⁰, ע"ש. ויש להעיר ע"ד קודשם שאין זו ראייה כלל, שמה שהמג"א לא נקט דין חציצה הוא מחמת שבא לנקוט רק כמה דוגמאות, וכולם הרי באו מאותו הטעם והוא מחמת שדומה למקדש, וא"כ זיל בתר טעמיה וה"ה גם שאר הדברים הנוהגים במקדש ובכללם דין החציצה.

ועוד יותר מזה י"ל, שכל מה שהסתפק המג"א הוא דוקא לענין סוג המים ולענין כח גברא וכדו', שהם תוספות על עיקר הנטילה, אבל לענין חציצה פשיטא ליה שחייב להישמר משלא יחצוץ שום דבר כלל, והוא משום – שאם נטל עם חציצה הרי זה כאילו לא נטל כלל, שהרי לא הגיעו מי הנטילה לכל היד ולא עלתה לו נטילה כלל, משא"כ כאשר נוטל ע"ג כל היד כדין וכהלכה רק שלא נעשה ע"י כח גברא או ע"י מים שנעשו בהם מלאכה הרי נטל כדבעי רק חיסר בהידור המים או בפעולת הנתינה, ובזה יש לומר שלא הצריכו חז"ל שידמה ממש למקדש. ועוד, שהדיוק שדיקו מדברי המג"א אינו מכרח כלל שהרי יש כלל בדינו והוזכר בספרי בעלי הכללים, שכל מקום שאומרים הפוסקים בלשון המשתמעת לספק, אינו מראה כלל שהם מסופקים בדבר אלא רק נקטו כן מחמת ענווה אולם ברור הוא לדעתם,

15 שם.

16 קבח, ס"ק ח.

17 אות לב.

18 הערה 29.

19 סימן ז.

20 חלק א, פרק כג, א.

וא"כ אין כאן מקום לדיוק דבר מכך שמשמע מהמג"א שנסתפק בדבר. ושו"ר שכן העיר הגר"מ פרץ שליט"א והובאו דבריו בשו"ת רבבות אפרים²¹, ע"ש.

ועיין בשו"ת רבבות אפרים²² שהביא ראיה להקל, שהרי לדעת הרמב"ם, כהן לא חייב ליטול ידיו בפירוש לצורך נשיאת כפיים ויכול לסמוך על נטילה של שחרית, והרי לגבי נטילת שחרית פסק הרמ"א²³ שכל הדברים המעכבים בנטילה לצורך סעודה אינם מעכבין בנטילת ידיים בשחרית, ע"ש. ונשאלת השאלה, שאת"ל שיש חיוב מן הדין להמנע מכל חציצה בנטילה לברכת כהנים, א"כ איך יוכל הכהן לסמוך על נטילת שחרית הרי אינו יוצא ידי חובה בנטילה זו, ע"ש. ויש להשיב על דברי קודשו, שמה שנחלקו הראשונים, בעניין אם יכול לסמוך על נטילה של שחרית הוא דוקא שנטל באופן שנטילה כעין זו עולה בעלמא לנטילה של ברכת כהנים, ועיקר מחלוקתם הוא – אם יש עניין ליטול במיוחד לצורך ברכת כהנים או שמא העיקר הוא שסה"כ יהיו ידיו נקיות אף שהוא נעשה ממילא. והראיה לדברינו שהרי קי"ל שביזה"כ נוטלים בשחרית רק עד קשרי האצבעות, והרי לענין נטילה לברכת כהנים אין זה עולה²⁴, ולכאורה חוזרת השאלה איך סתמו הראשונים שאפשר לסמוך על נטילת שחרית, הרי גם בשאר השנה יכול ליטול בשחרית רק מעט באופן שלא יעלה לנשיאת כפיים. אלא צ"ל שהרמב"ם ושאר הראשונים שדנו בשאלה אם יכול הכהן לסמוך על נטילת שחרית דיברו באופן שנטל כדבעי לענין נשיאות כפיים, רק החידוש הוא שעולה לו אף שלא נטל לצורך זה.

ושוב מצאתי חבר למקילין, והוא בשו"ת תשובות והנהגות²⁵ שנשאל בזה וכתב בתוך תשובתו בזה הלשון:

"מיהו בלאו הכי נראה שהרמב"ם בהלכות תפילה הנ"ל לא נתכוין שלנשיאת כפיים הנטילה ממש כעין הנטילה לעבודה בקידוש ידים, ובגמרא סוטה (דף לט, א) מייתי חיוב נטילה לנשיאת כפיים מקרא ד"שאו ידיכם קדש וברכו את ה'", ולא מייתי שזהו כעין קידוש, והרמב"ם נקיט קידוש לענין שצריך עד הפרק דוקא וכו', אבל יסוד החיוב הוא שנאמר "שאו ידיכם קודש" כמבואר בגמרא וברמב"ם גופא בפט"ו מתפילה שם".

הרי שנוטה להקל שנטילה זו היא רק זכר בעלמא למקדש ואין צורך לדקדק בה כלל. ואולם

21 חלק ו, סימן תכה.

22 שם.

23 סימן ד, ז.

24 ולכן העירו הפוסקים שא"א לסמוך בכיפור על נטילת של שחרית מחמת חסרון הנטילה.

25 חלק ג סימן ג.

ע"ש שבסוף התשובה כתב שלמעשה אין להקל אלא רק במקום צורך. וע"ע בשו"ת שבט הקהתי²⁶ ובשו"ת שארית ישראל²⁷.

ולפי הנראה יש להקל בזה שהרי לדעת כמה פוסקים העיקר להקל כנזכר לעיל, והרי כל דין זה רק מדרבנן וקי"ל שבספק דרבנן יש להקל, ועוד שבמקום שהחציצה התחדשה ע"ג ידיו לאחר נטילת שחרית הרי אפשר לצרף דעת הרמב"ם שכל שנטל את ידיו בבוקר בקומו משנתו ושמר אותן בנקיות אין לו חיוב לנטול שוב קודם ברכת כהנים.

אלא שנכון להעיר, שאף אם נאמר שאין חיוב להימנע מחציצה בנטילה זו, מ"מ ודאי שלכתחילה יש להוריד כל חציצה מעל ידיו, שהרי נטילת ידיים של שחרית היא הראשונה והיחידית שמצאנו שמצד אחד יש בה חיוב נטילה ומצד שני לא מעכבים בה כל הדברים המעכבים בנטילה לסעודה, ושם הרי פסק מרן בשלחנו הטהור²⁸ וכתב: "טוב להקפיד בנטילת ידיים שחרית בכל הדברים המעכבים בנטילת ידיים לסעודה". דהיינו שלכתחילה יש חיוב להקפיד על כל הדברים שנאמרו בנטילה לסעודה ובכללם החציצה. והנה אף שהרמ"א העיר בזה"ל: "מיהו אינו מעכב, לא כלי ולא כח גברא ושאר הדברים הפוסלים בנטילת הסעודה", דהיינו שהעיר שאינם מעכבים, מ"מ, גם לדידה לכתחילה בודאי שצריך לטרוח שלא יהיה שום דבר ממני דברים המעכבים ובכללם החציצה, וה"ה לגבי נשיאת כפיים שודאי שאין מקום לפטור לגמרי מבדיקת חציצה אלא רק אם כבר נטל כך בדיעבד.

וכן אין דברי הרמב"ם שהבאנו כצירוף תמיד מסייעים בידנו, שהרי הרמב"ם מיירי באופן ששמר את ידיו מזמן הנטילה של השחר, אולם כאשר לא נתן דעתו וכ"ש כאשר מדובר בחייל שחזר מאימון או פעילות מבצעית שמסתמא לא נשמרו ידיו בטהרה מזמן הנטילה של הבוקר, ה"נ יהיה קשה להקל בזה לחינם. ולכך לכתחילה יש להימנע מכל חציצה בנטילה, כאשר אפשר להימנע.

ויש לציין, שצבעי הסוואה הם סוג של איפור עמיד וחזק במיוחד שמסוגל להישמר על העור במשך מספר ימים ואף בפעילות מאומצת ובתנאי שטח קשים ולחות גבוהה הם עמידים במשך שעות רבות (עד 12-18 שעות בערך). בשלב ראשוני מורחים משחת צבע שבמרקמה מזכירה שכבה שומנית של גריז ושמני תעשייה אחרים שמלכלכים ידיים. ולכן אין מדובר באופן זה של ידיים עם שכבה שומנית עליהם, שזה בוודאי חוצץ בנטילת ידיים, ויש צורך לשטוף ידיים בסבון או לנגב את השכבה השומנית במגבון לח וכד' ורק אחרי זה לטול ידיים לנשיאת כפיים. אלא מדובר בשלב שהצבע כבר נספג בעור ואינו מלכלך בגדים.

26 חלק א סימן עז, וחלק ג סימן סד.

27 סימן יז.

28 סימן ד, ז.

ז. סיכום

את הדין יש לחלק בין חייל כהן שנמצא בפעילות מבצעית או אימון, לבין חייל שנמצא לאחר הפעילות.

א. כהן לוחם לאחר שחזר מפעילות מבצעית או אימון וידיו צבועות בצבע הסוואה על בסיס שומני, איש טכני המבצע פעולות תחזוקה בפעילות רגילה שלו בבסיס, איש חימוש או כל חייל כהן שידיו ספוגות בשמן מכונות מכל סוג וכדומה, שניגש להתפלל קודם שהספיק לנקות כפות ידיים מן הלכלוך, והוא גם חפץ לעלות לדוכן לנשיאת כפיים, אזי אם ישנה שיכבה שומנית מלוכלכת על גבי ידיו, יש לו לנקותם היטב במים וסבון ולשפשף במגבת רטובה עד שיסיר את הצבע, ורק אח"כ ייטול את ידיו הנקיות ויעלה לדוכן.

אולם אם לאחר שניקה את ידיו עדין נשארו על גבם מעט מאוד כתמי שמן או צבע (אך ללא שומניות מוחשית) וזה באופן שאינו מקפיד להישאר כך, רשאי ליטול את ידיו כך לצורך נשיאת כפיים, ואינו חייב להסיר מעל ידיו את כל הצבע עד סופו ממש.

ב. אולם בזמן שהותו באימון או בפעילות מבצעית, אם ידיו צבועות בצבעי הסוואה כחלק מהפעילות הנדרשת, טרם הנטילה ישטוף ידיו עם סבון בשטיפה רגילה או ינקה את ידיו ע"י מגבון לח וכדומה, ע"מ להוריד את השכבה השומנית המורגשת והחוצצת, ואע"פ שעדיין ידיו נשארו צבועות חזק בצבע או שמן הספוגים בעור אינו חוצץ, ויכול ליטול את ידיו לנשיאת כפיים.